

عنوان دستورالعمل:

تلفیق دارویی Medication Reconciliation

کد: WIM 18-03	شماره ویرایش: ۱۱	تاریخ تصویب و ابلاغ: ۱۴۰۵/۲/۲۰
حوزه تولید: بخش خدمات و مراقبتهای دارویی	تعداد صفحه ها: ۶	تاریخ آخرین ویرایش: ۱۴۰۵/۲/۱۷
هدایت کننده: متخصص داروسازی بالینی		تاریخ بازبینی بعدی: ۱۴۰۶/۲/۲۰

اهداف:

این دستورالعمل بمنظور بهبود وضعیت دارو درمانی بیماران، اطمینان از انتقال دقیق اطلاعات داروهای مصرفی، نظارت بر رژیم دارویی و جلوگیری از بروز خطاهای دارویی در زمان بستری بیمار، حین بستری و هنگام ترخیص تعریف شده است. یکی از علل عمده ایراد صدمه به بیماران به هنگام ارائه خدمات درمانی، وقایع مربوط به داروها هستند. خطاهای دارویی به هنگام تهیه، تجویز، توزیع و دادن دارو به بیمار و پایش آن رخ می دهند ولیکن میزان بروز خطا به هنگام تجویز دارو و دادن آن به بیمار شایعتر برآورد می گردد.

در ایالات متحده آمریکا سالانه تقریباً ۱/۵ میلیون نفر از این خطاها آسیب دیده و هزاران نفر جان خود را از دست می دهند که خود هزینه ای حداقل ۳/۵ بلیون دلاری به دنبال دارد. بر اساس مطالعات مختلف بین ۴/۹ تا ۷/۱ درصد موارد بستری در بیمارستان در ارتباط با داروها (با شیوع ۴ برابری در سالمندان در مقایسه با جوانترها) بوده، نکته مهم آن که قریب دو سوم این موارد قابل پیشگیری محسوب می شوند.

بخش عمده ای از خطاهای درمانی و وقایع ناخواسته در سیر مراقبت بیماران در حین انتقال و جابجائی در روند مراقبت و درمان اتفاق می افتند که شامل جابجایی بیمار بین سرویسهای مختلف (چرخش فیزیکی یا غیر فیزیکی بیمار) و نیز تحویل بیمار و واگذاری مسئولیت بین ارائه دهندگان متفاوت (چرخش خدمت دهندگان) می باشد که طبق بررسیهای به عمل آمده این امر به نوبه خود به سه شکل عمده بیش از بقیه سلامت بیمار را به مخاطره انداخته، بر روی نتایج درمان تاثیر می گذارند که عبارتند از:

- ۱- از قلم افتادن نکات مهم در مورد وضعیت بیمار و سیر درمان و بیماری
- ۲- معوق ماندن نتایج آزمایشات درخواست شده برای بیمار و عدم اطلاع پزشک تجویز کننده از نتایج
- ۳- مسائل مربوط به داروهایی که بیمار دریافت میکند (تجویز تکراری دارو برای یک هدف درمانی، از قلم افتادن داروهای مصرفی بیمار).

اگر چه بعضی منابع با استناد به مطالعات انجام شده تاثیر دو مورد اول را بر نتایج درمان بیمار مهم تر تلقی می کنند ولی بسیاری از منابع و مراکز از جمله سازمان جهانی بهداشت و ائتلافهای ایجاد شده همانند ۱۰۰ Lives در آمریکا و Safer Healthcare Now در کانادا با استناد به منابع خود این موضوع را واجد اهمیت بسیار دانسته، برنامه های عملی دراین خصوص ارائه داده یا اجرا نموده اند.

ناهمخوانی در داروهای بیمار بعد از جابجایی از شرایطی به شرایط دیگر در سیر درمان، مسئول حجم گسترده ای از وقایع ناخواسته برای بیماران می باشد. برای مثال بیماران ترخیص شده از بیمارستان را در بازگشت ایشان به جامعه میزان خطر بالائی به لحاظ عوارض

ناخواسته داروئی ناشی از ناهمخوانی داروها تهدید می کند. فورستر نشان داد ۲۳٪ بیماران ترخیص شده از یک بیمارستان آموزشی کانادا عوارض ناخواسته ای را تجربه کردند که ۷۲٪ از آنها در ارتباط با دارو بودند.

مطالعه دیگر حکایت از وجود ناهمخوانی بین داروهای قبل از ترخیص و دستورات حین ترخیص در ۴۹٪ بیماران دارد. به هنگام (بستری) پذیرش بیمار ناهمخوانی بین داروهایی که بیمار قبلاً مصرف می نموده با داروهای دستور شده هنگام بستری می تواند اتفاق بیفتد. تقریباً ۵۰٪ بیماران لااقل یک ناهمخوانی سهوی داروئی در دستورات بستری بیمارستانی خود دارند. ناهمخوانیهای داروئی در مواقعی که بیمار از یک سطح درمانی به سطح دیگر در یک موسسه یا در جامعه (مثل خانه سالمندان) منتقل می شود و یا هنگامی که بیمار به پزشک دیگری به عنوان جزئی از درمان ارجاع می گردد نیز رخ می دهد.

کشف ناهمخوانی ها می تواند از وقایع ناخواسته داروئی جلوگیری کند و ممکن است اندیکاسیونی برای مشاوره داروئی باشد از جمله راهکارهای عملی ارائه شده در این خصوص که به نظر می رسد تاثیر بسزایی در کاهش بروز خطاهای دارویی داشته باشد برنامه تلفیق یا تطابق دارویی می باشد .

کمیسیون مشترک بین المللی (International Joint Commission) با اعلام هدف "داروها را تلفیق کنید" به عنوان هشتمین هدف از اهداف ملی ۱۶ گانه ایمنی بیمار بر اهمیت موضوع تاکید نموده است.

همانند سایر مسائل مربوط به ایمنی، این فرایند نیز بر اساس برقراری ارتباط بین کادر درمانی با یکدیگر و بیمار استوار است

دامنه کاربرد :

تمامی بخشها و واحدهای درمانی تشخیصی

تعریف واژگان و کلمات کلیدی:

تلفیق دارویی:

تلفیق داروئی (Medication Reconciliation) فرایندی است که برای بهبود ایمنی داروئی در زنجیره درمان به کار گرفته میشود و در تلفیق داروئی هنگام بستری لیستی از داروهای بیمار که بیمار قبل از بستری شدن مصرف می کرده است تهیه شده با لیست داروهای تجویز شده در زمان بستری مقایسه میگردد، سپس تمام ناهمخوانیها و مغایرتهای بین دو لیست طی ۲۴ ساعت مرتفع می گردد. بر اساس این برنامه در مراحل مختلف جابجائی در سیر درمان، داروهایی که توسط بیمار مصرف می شوند و یا قرار است مصرف شوند با داروهای قبلی و نیز وضعیت فعلی بیماری مقایسه و مطابقت داده می شوند.

داروی نسخه ای:

دارویی که بیمار دریافت میکند و یک پزشک آن را تجویز کرده است. این داروها معمولاً در داروخانه بدون نسخه به بیمار تحویل داده نمی شوند.

داروی بدون نسخه (OTC):

دارویی که بیمار می تواند بدون در اختیار داشتن نسخه از داروخانه تهیه نماید. این داروها با توجه به درخواست بیمار یا توصیه دکتر داروساز در اختیار بیمار قرار می گیرد.

مکمل غذایی:

مکمل های غذایی فراورده هایی هستند حاوی مواد مغذی، ویتامین ها و برخی مواد معدنی که بعضاً حاوی ترکیبات گیاهی نیز می باشند و برای جبران کمبود مواد مذکور استفاده می شوند.

مبانی:

تلفیق داروئی فرایندی است که نیاز به یک مقایسه بین آنچه که پزشک تجویز و دستور نموده با آنچه که بیمار مصرف میکند دارد. اهداف تلفیق داروئی عبارتند از:

- تهیه و حفظ اطلاعات جاری بطور دقیق (بهترین تاریخچه دارویی ممکن [Best Past Medication History]) از داروهائی که بیمار مصرف میکند.
- جلوگیری از قطع یا ادامه مصرف دارو به طرز نادرست
- تصحیح ناهمخوانی های بین دستورات پزشک و آنچه که بیمار واقعاً مصرف می کند.
- پیشگیری از وقایع ناخواسته و ایراد صدمات احتمالی به بیمار

این فرایند ممکن است در پیشگیری از خطاهای دارویی به هنگام انتقال بیمار از جامعه به بیمارستان و بالعکس موثر باشد. متخصصین داروسازی بالینی خدمت دهندگان کلیدی در مراقبتهای درمانی در زمینه سر و کار داشتن با داروهای بیماران هستند. مهم است که داروسازان با یکدیگر، سایر پرسنل درمانی و بیمارانشان در راستای پیشگیری از خطاها و ارتقاء مراقبتهای درمانی ایمن تشریک مساعی داشته باشند.

انواع ناهمخوانی:

ناهمخوانی آگاهانه: عبارت است از ناهمخوانی بین لیست داروهای قبلی بیمار (BPMH) و دستورات پزشک که در آن پزشک عمداً و آگاهانه اضافه کردن، تغییر یا قطع یک دارو را انتخاب کرده و مراتب به صورت واضح مستند شده است.

ناهمخوانی آگاهانه غیر مستند: عبارت است از ناهمخوانی بین BPMH و دستورات پزشک که در آن پزشک عمداً اضافه کردن، تغییر یا قطع یک دارو را انتخاب کرده اما این انتخاب واضح و شفاف نبوده و مستندی هم وجود ندارد.

ناهمخوانی سهوی: عبارت است از ناهمخوانی بین BPMH و دستورات پزشک که در آن پزشک سهواً یک دارو را اضافه کرده، تغییر داده یا دارویی را که بیمار قبلاً مصرف می نموده از قلم انداخته است و مستندی هم وجود ندارد. این امر خصوصاً مواقعی ممکن است رخ دهد که راهنماییها در مورد دادن داروهای قبل از بستری نادیده گرفته شود یا اینکه هنگام ترخیص بیمار به صورت شفاف و واضح مستند نشود.

ب- تهیه فرم تلفیق دارویی:

بمنظور بررسی و ثبت رژیم دارویی و انجام پروسه تلفیق دارویی فرم مخصوص تهیه و پس از تکمیل در پرونده بیماران نگهداری می شود. (پیوست).

روش انجام کار :

- ۱- هنگام مراجعه بیمار به اورژانس یا بستری شدن در بخش و همزمان با اخذ شرح حال اولیه بیمار توسط پرستار، سابقه دارویی بیمار اخذ و در پرونده ثبت می گردد. قسمت اول فرم تلفیق دارویی بلافاصله توسط پزشک یا دستیار تکمیل میگردد.
- ۲- دستیار/پزشک مسئول ویزیت بیمار هنگام ویزیت بیمار به سابقه دارویی توجه کرده و در صورت نیاز اطلاعات تکمیلی را اخذ و ثبت می نماید. لازم است اطلاعات داروهای تجویز شده قبلی، داروهای بدون نسخه، داروهای گیاهی و سنتی، مکمل ها و ویتامین ها، فراورده های خونی، مایعات تزریقی و همچنین رژیم غذایی بیمار و تداخلات احتمالی غذا- دارو و حساسیت دارویی و غذایی ثبت گردد.
- ۳- در بررسی داروهای که بیمار قبلاً مصرف می کرده لازم است بیمار یا همراهان تمامی داروهای فعلی و داروهای مرتبط تجویز شده قبلی، داروهای بدون نسخه و داروهای مکمل و طب جایگزین را به پزشک اطلاع بدهند و اگر اطلاعات داده شده کامل نیست یا اینکه اطلاعی از نام و نحوه مصرف داروها ندارند باید با مراجعه به منزل و آوردن داروها این اطلاعات کامل گردند

تذکره : در مورد بیماران بستری در بخش حداکثر در مدت ۲۴ ساعت و در مورد بیماران مراجعه کننده به اورژانس باید این اطلاعات بلافاصله تکمیل گردد پس نیاز است همراهان هر چه سریعتر به منزل مراجعه و اطلاعات لازم را تکمیل و در اختیار پزشک یا پرستار قرار دهند.

۴- اگر لازم است که مصرف برخی از داروهای مصرفی بیمار در بیمارستان ادامه یابد باید در فهرست داروهای تجویز شده توسط پزشک/دستیار (نسخه) قید گردیده و حتی الامکان توسط داروخانه بیمارستان تهیه شود، چرا که ممکن است داروی همراه بیمار معتبر و قابل قبول نباشد.

۵- جهت سهولت و اطمینان داروساز از انجام تلفیق دارویی لازم است که چنانچه پزشک تصمیم بگیرد از داروهای مصرفی بیمار، دارو یا داروهایی را حذف یا تغییر دهد (تغییر دارو، تغییر دوز، تغییر شکل دارویی، تغییر راه مصرف، و ...) این تصمیم باید کتبا در انتهای دستورات دارویی قید گردد.

۶- طبق روال بخش پزشک معالج بیمار، بیمار را ویزیت کرده و دستورات دارویی دستیار را بررسی می نماید و چنانچه تغییری لازم باشد اعمال و در پرونده بیمار قید می نماید.

۷- این ویزیت در بخش اورژانس حداکثر بعد از ۴ ساعت و در سایر بخش ها حداکثر پس از ۲۴ ساعت صورت می پذیرد.

۸- چنانچه داروهای مصرفی بیمار ۵ عدد یا بیشتر باشد یا اینکه یک دارو از دسته داروهای با هشدار بالا یا پرتداخل یا با پنجره درمانی باریک مانند کورتیکو استروئید ها، داروهای هورمونی، آنتی کواگولانت ها، آنتی پلاکت ها، ایمونوساپرسیوها، داروهای استنشاقی، مخدر ها، آنتی آریتمی ها، ضد تشنج ها، آنتی TB، آنتی بیوتیک تزریقی و انسولین ها را مصرف نماید. پرستار بیمار لزوم انجام تلفیق دارویی را به بخش دارویی/ داروساز اطلاع داده یا در سیستم HIS بیمارستان ثبت می نماید یا پزشک از طریق مشاوره درخواست تلفیق دارویی می نماید.

۹- دستورات دارویی پزشک معالج / دستیار در قسمت فرم تلفیق دارویی قید می گردد.

۱۰- داروساز بالینی بیمار را ویزیت و توصیه های لازم را فرم تلفیق دارویی و در صورت لزوم به درج توضیحات تکمیلی در برگه شماره قید می نماید.

۱۱- نظرات داروساز بالینی توسط پرستار به اطلاع دستیار یا پزشک معالج رسانده می شود.

۱۲- پزشک باید موافقت یا مخالفت خود را با اعمال نظرات داروساز بالینی برای پرستار در فرم تلفیق مشخص نماید.

۱۳- در حین بستری مطابق روال بخش، بیمار ویزیت و تغییر دستورات دارویی توسط پزشک صادر و توسط پرستار انجام می شوند.

۱۴- در هنگام ترخیص بیمار از بیمارستان، پزشک معالج باید فرم تلفیق را یکبار دیگر بررسی نموده و چنانچه دارو/ داروهایی که بیمار قبل از بستری مصرف میکرده و در بیمارستان قطع شده بوده است، برای بیمار تعیین تکلیف شوند. در صورت لزوم پزشک معالج جهت مشاوره دارویی، بیمار را به داروساز بالینی ارجاع می نماید.

نام و نام خانوادگی تهیه کنندگان و سمت :

- دکتر مهرداد شوندی : مسئول اعتبار بخشی دارویی
- دکتر رضا گل پیرا : سرپرست بهبود کیفیت و اعتبار بخشی
- دکتر بهزاد مومنی: مسئول بهبود کیفیت
- آقای حبیب الله رضایی: سوپروایزر آموزش
- دکتر محمد رضا بای: عضو هیئت علمی

مراجع:

- ۱- تلفیق دارویی، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، دفتر مدیریت بیمارستانی و تعالی خدمات بالینی، واحد ایمنی بیمار.
ترجمه و تالیف: دکتر محمد سادات، سال ۱۳۸۸
- ۲- شناسه و استاندارد خدمت تلفیق دارویی تخصصی بیماران بستری سال ۱۴۰۰
- ۳- تلفیق دارویی هنگام بستری، ترجمه و تالیف دکتر سید محمد سادات

نام و امضاء تهیه کنندگان: مسئول اعتبار بخشی دارویی: دکتر مهرداد شوندی	نام و امضاء تأیید کننده: معاون درمان: دکتر لیلا عبدالکریمی
مهر و امضاء دفتر بهبود کیفیت: دکتر بهزاد مومنی	نام و امضاء تصویب کننده: رئیس انستیتو: دکتر فریدون نوحی

فرم تلفیق دارویی

نام و نام خانوادگی بیمار:		Name:		علت بستری:		Hospitalization reason:		سن:		Age:		جنس:		Sex:	
تاریخ پذیرش:		Date of Admission:		شماره پرونده:		File Number:		نام بخش:		Ward:		قد:		Height:	
ساعت پذیرش:		Time of Admission:		شماره تخت:		Bed Number:		وزن:		Weight:					
شرایط خاص بیمار: (Special Condition): بارداری (Pregnancy) ☐ شیردهی (Breastfeeding) ☐ نارسایی کلیوی (CKD): ☐ نارسایی کبدی: ☐ سوء مصرف مواد الکلی (Drug Abuse) ☐ (توضیحات): سابقه پیوند عضو ☐ سابقه شیمی درمانی / ارادیوتراپی (chemo/radiotherapy) ☐ مصرف آنتی بیوتیک در ۳ ماه اخیر ☐ کمبود G6PD ☐ سایر موارد (Other) ☐ (توضیحات):															
سابقه حساسیت یا عارضه دارویی حائز اهمیت: Food And Drug Allergy History :															
نام پزشک معالج								Physician :							
نام داروساز:								pharmacist:							
زمان تلفیق دارویی: (Medication Reconciliation Time): پذیرش (Admission) ☐ ترخیص (Discharge) ☐															
توضیحات	توقف	ادامه	تغییر دوز	دستور	علم	میزان مصرف	راه مصرف	قدرت دارو	نام دارو های مصرفی بیمار در منزل	شکل دارو	ردیف	دستور پزشک معالج			
												توقف	ادامه	تغییر دوز	دستور
منبع شرح اخذ حال دارویی: بیمار ☐ همراه بیمار ☐ نسخ سابق ☐ پرونده پزشکی ☐ سایر موارد ☐															
داروهای تجویز شده در بستری فعلی:															
تداخلات دارویی یافت شده و پیشنهادات داروساز:															
آیا بیمار نیاز به تلفیق ترخیص دارد؟ بلی ☐ خیر ☐															
تاریخ و ساعت تکمیل فرم:												تاریخ و ساعت رویت فرم:			
مهر و امضا پزشک معالج:												مهر و امضا داروساز تکمیل کننده فرم:			
نظر نهایی پزشک معالج (در صورت اختلاف نظر بین دستور پزشک و داروساز):															